ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համր. 8 մէճ.
» » Գաւառաց » 10 մէճ.
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 4 մէճ.
» » Գաւառաց » 5 մէճ.
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ. երկու անգամի համար 2 ղուրուշ, աւելի անգամներու համար գոտ սակարկութեան կըլլայ։

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Գործոց գացած յօդուածոց համար ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Նամակներ փոխադրելոյ համար կամ որ և իցէ գրութեան խմբագրիր —Տնօրէնին պէտի ուղղելի, Գալաթիա Ղանարբէյլար ճամբան թիւ 198, Նշան խան, Մասիսի գրասենեակը։

Ձեռագիր ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 26 ՅՈՒՆՎԱՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Երկուշաբթի օրը Բ. Դրան նախարարաց մէջ կարեւոր փոփոխութիւն մ'եղաւ։ Մեծ—Եպարքոս Ահմէտ Համտի փաշան փոխուեցաւ, և կայսերական խաթթ մ'այս երրորդութեան հետ ծանոյց նաև թէ Մեծ—Եպարքոսութեան տիտղոսը վերցած և անոր փոխարէն առաջին նախարարութեան աստիճանը հաստատուած է, որուն անուանեցաւ վսեմ Ահմէտ Վեֆիգ փաշա։ Վեհ. Սուլթանն՝ ըստ Սահմանադրութեան՝ առաջին նախարարին ընտրած անձինքը նախարար անուանեց, որոց իւրաքանչիւրն այսուհետև իրեն մասնաւոր պատասխանատուութեան ներքև գործերը կայսերական հաւանութեան պիտի ներկայէ. իսկ նախարարաց խորհրդոյն որոշումներն առաջին նախարարը պիտի ներկայէ Վեհ. Սուլթանին։ Նախարարք Մեծ—Եպարքոսին հլու և կոյր գործիքը չպիտի ըլլան, որով Մեծ—Եպարքոս մը կըրնար անէրութեան գանձն իսկ ըստ հաճոյս տրամադրել, ինչպէս ըրած էր ժամանակաւ Մեծ—Եպարքոս Մահմուտ Նէտիմ փաշան։ Պաշտօնական Թագվիմի Վէգայի լրագրին անօրէն Միտհաթ էֆէնտիի նոր հրատարակած խոսը ինգիլապ (հիմա վերանորոգման) անուն գործն, որ ժամանակակից դէպքերու պատմութիւն մ'է, հետաքրքրութեան արժանի քանի մը յայտնութեանց հետ՝ Մահմուտ Նէտիմ փաշային իւր ձեռամբ "խորհրդաբար„ (մահրէմանէ) առ երումբից նախարարն ուղղած նամակներուն պատճէնը կը պարունակէ։ Մահմուտ Նէտիմ փաշան երումբից նախարարէն մեծագումար ոսկի կը պահանջէր փախճանեալ Ապտիւլ-Ազիզ կայսեր տալու համար։ Միայն այս բաւական է ամեն բան յայտնելու. ուստի երեսփոխանական ժողովոյ մէջ Մահմուտ Նէտիմ փաշային՝ ինչպէս նաև քանի մը զինուորական հրամանատարաց դէմ ամբաստանութիւններ եղան։ Կը յուսացուի որ Ահմէտ Վէֆիգ փաշան իրօք սահմանադրական նախարարութիւն մը պիտի վարէ, և 'ի հարկին իւր անաչառ խստութիւնը բարձրաստիճան յանցաւորաց վրայ ալ պիտի ծանրանայ։

Քուրիէ տ'Օրիան լրագիրը գիտել կուտայ թէ Մեծ—Եպարքոսութեան տիտղոսին բարձումն այս առաջին անգամը չ'է։ Սուլթան Մահմուտ 1838 մարտ ամսոյ մէջ՝ ինչպէս այսօր Վեհ. Սուլթան Ապտիւլ-Համիտ՝ նախարարաց խորհրդոյ նախագահութիւնը ներքին գործոց նախարարին տուած էր՝ առաջին նախարարի տիտղոսով։

Պատմագիր մը, որոյ գործը 1840 ին հրատարակուած է, այս փոփոխութիւնն հետևեալ կերպիւ կը նկարագրէ. "Մարտի 30ին ներքին գործոց նախարար Աքիֆ փաշան պաշտօնանկ եղաւ և տեղը Րէշիտ փաշան կոչեցաւ՝ դադրելով Մեծ—Եպարքոսի տիտղոսը կրելէ։ Այս փոփոխութիւնը պատմութեան համար կարեւորութիւն չ'էր ունենար, եթէ պետութեան ամենէն կարեւոր պաշտօնին բարձմանը վերաբերութիւն չ'ունենար։ Րէշիտ փաշան պարզապէս Պաշ-վէքիլի տիտղոսն առաջ։ Հեղինակին մէկ ծանօթութիւնը կըսէ թէ "Սուլթան Ապտիւլ-Մէճիտ վերջերս Մեծ-Եպարքոսութեան սատիճանը վերահաստատեց Խիւսրէֆ փաշայի անձին վրայ„։

• •
•

Այսօրուան ամենէն կարեւոր խնդիրն Յունաստանի տարաժամ շարժումն է։ Աթէնքի դէպքերուն վրայ արդէն տեղեկութիւն տուած էինք։ Այնուհետև տասներկու հազար հելլենական զօրք Թեսալիոյ սահմանագլուխն անցան։ Բայց հելլենական կառավարութիւնը կը յայտարարէ թէ իւր նպատակը մարդասիրութիւն է, այն է սահմանակից գաւառաց Յոյները պաշտպանել Պաշըպօզուգներուն բռնութիւններէն՝ արիւնհեղութենէ զգուշանալով։ Բայց Օսմանեան կառավարութիւնն այսպիսի պատճառանօք չէր կրնար հելլենական զօրաց արշաւման դէմ լուռ կենալ։ Բ. Դուռն Աթէնքի կառավարութեան վերջնագիր մը գրկեց հրաւիրելով որ երեք աւուր մէջ իւր զօրքերն ետ քաշէ։ Առ այժմ երկու կառավարութեանց մէջ դեսպանական յարաբերութիւնները դեռ խզուած չեն։ Մայրաքաղաքիս հելլենական դեսպան Գ. Քոնտուրիօթթի երկուշաբթի օրը Վսեմ. Սաֆվէթ փաշային և առաջին նախարարին հետ տեսակցեցաւ և չափաւոր լեզուով խօսակցութիւններ եղան։ Ֆար Տիւ Պօսֆօր, որ Բ. Դրան վերջնագիր գրկելն անհիմն կը համարի, կը յարէ թէ Բ. Դուռն երաշխաւոր տէրութեանց միջնորդութեան դիմեր է։ Նոր դումարելի դեսպանախորհուրդը դուցէ Թուրքիոյ Յունական գաւառաց վիճակին բարւոքման խնդրոյն ալ զբաղի։

• •
•

Ռուսօ—Օսմանեան պատերազմը գրեթէ վերջ առաւ, և թշնամութիւնները դադրեցան։ Երկու տէրութեանց ընդունած հաշտութեան նախապայմանները տակաւին պաշտօնապէս չհրատարակեցան, բայց շատ մը պատմութիւններ տեսնուեցան անոնց վրայ։ Ահաւասիկ, Տէյլի Նիւզ լրագրին ծանուցած նախապայմաններն։

Իսքնօրինութիւն Պուլղարիոյ՝ քրիստոնեայ կառավարչի մը ներքև։ Պուլղարիոյ գաւառը՝ հարաւէ կողմն ալ՝ ուր Պուլղարներ կը բնակին՝ երկիր պիտի ունենայ.

Պոսնիա և Հէրսէք Եւրոպական պաշտպանութեան ներքև պիտի դըրուին ու բարեկարգին՝ Քրիստոնեայ կառավարիչ մունենալով.

Սերվիա և Գարատաղ անկախ պիտի ըլլան, և իրենց սահմանները պիտի ընդարձակին.

Ռումանիոյ անկախութիւն պիտի տրուի։

Պեսարապիա Ռուսիոյ տրուելով՝ Ռուսաց սահմանը պիտի ուղղուի։

Պաթում, Կարս, Կարին և մերձակայ հողերը Ռուսիոյ պիտի տըրուին.

Պատերազմական տուգանք պիտի վճարուի հողով կամ ստակով.

Դարդանէլի նեղուցներուն խընդիրն Եւրոպական տէրութեանց ու շադրութեանը պիտի ներկայանայ։

Այս պայմաններն, որք տակաւին պաշտօնական չեն, և Յունաստանի նկատմամբ բնաւ գիջում մը չեն պարունակեր, կրնան ամբողջապէս ըստոյգ չըլլալ, քանզի երկու կառավարութիւնք ալ գաղտնի կը պահեն իրենց ըրած որոշումնքը։

• •
•

Նիքօլա մեծ դքսին Գըզանլըգէն յունվ. 10/22 թուով Ռուսաց կայսեր ուղղած հեռագրերը Թրակիոյ մէջ կատարուած վերջին պատերազմական գործողութեանց վրայ տեղեկութիւններ կուտան։ Կուրքօ զօրավարին յունվ. 3/14, 4/16 և 5/17 թիւերով Ֆիլիպէի շրջակայքը տարած յաղթութիւնները խիստ կատարեալ եղան։ Կուրքօ՝ Սիւլէյման փաշային ամբողջ բանակին հետ պատերազմեցաւ, ուր Սիւլէյման փաշան անձամբ կը հրամայէր և ութսուն կամ ինիսուն վաշտ զօրք ունէր՝ քառասուն հազարէն աւելի։ Անոնց կէսն՝ որ Ֆուատ փաշայի հրամանին ներքև էր, յունվ. 5ի և 6ի պատերազմաց մէջ քառասուն թնդանօթ կորսյս և լեռները փախաւ՝ տասներկու թնդանօթ ալ ճանբան թողլով։ Միւս կէսը՝ քառասուն թնդանօթով անձամբ Սիւլէյման փաշայի հրամանաց ներքև՝ Թաթարպազարճըգի Հոլաճարլի և Քէօսիւրճիի կողմէն խառնէօյ փախաւ։ Կուրքօ զօրավարն Աքօպէլէֆ առաջին զօրավարը բաղմաթիւ հեծելազօրօք Սիւլէյման փաշայի ետևէն զրկեց։ Յունվ. 7/19 ին Աքօպէլէֆ առաջինի հեծելազօրն Հոլաճարլի մօտ Օսմանեան թնդանօթաձիգ զօրաց վրայ հասնելով, զանոնք պահպանելու պաշտօն ունեցող հինգ վաշտ հետևակազօրը ցիրուցան ըրաւ և քառասուն թնդանօթ առաւ։ Սիւլէյման փաշան այսպէս իւր բոլոր թնդանօթները կորսյս։ Ինըսուն և եօթն թնդանօթ ինկան Ռուսաց ձեռք։ Պատերազմի դերիները կը հաստատեն թէ Սիւլէյման փաշային քով քանի մը լերան թնդանօթներ միայն մնացեր էին։ Յունվ. 7/19 ին Աքօպէլէֆ երկրորդ (որդի առաջնոյն) զօրավարին զրկած բանակին գնդապետն երկու ժամ պատերազմէ ետև հազար կառք դրաւեց, որք Օսմանեան զօրաց մթերքը կը տանէին։ Այս մեծ կարաւանին հետ բազմաթիւ իսլամ բնակչաց մանկունք և կանայք կային, որոց զինեալ այրերն 'ի փախուստ դարձած էին։ Պուլղարներն այս դաղթականաց ինչքը կը յափշտակէին, բայց Ռուսաց զօրքը պաշտպանեց զանոնք։ Յունվ. 8/20 ին Սթրուքով զօրավարն Ադրիանուպօլիս մտաւ, և ժողովուրդը զայն ընդունելով՝ Չէրքէզներուն ու Պաշըպօզուգներուն ձեռքէն ազատելուն համար շնորհակալութիւն յայտնեց։

ԶԻՆԱԴԱԴԱՐ

Զինադադարի և հաշտութեան նախապայմանները պարունակող դաշնագիրն՝ ստորագրեալ Նիքօլա մեծ դուքսէն և Օսմանեան պատուիրակներէն՝ երեքշաբթի իրիկուն Բ. Դուռն հասաւ։

Սակայն Պասիրէմ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ զինադադարին կընքուելուն հակառակ՝ Ռուսերն երկուշաբթի իրիկուն Սիլիվրի մտեր են՝ պահանջելով Հիւսայէթ փաշայէն որ քաղաքն իրենց յանձնէ։

Նոյն լրագիրը կը ծանուցանէ նաև թէ Ռուսական զօրախումբ մ'ալ Տէտէաղաճ երթալով՝ 140 շոգեկառք և չորս շոգեգործի դրաւեր է. ուրիշ Ռուսական գունդեր ալ Պուլայիրի ամրութեանց մօտեցեր են։

Այս շարժմանց ու մեկնութիւնը կուտան Թուրք լրագիրք թէ երկաթուղեաց և հեռագրաց աւրուած ըլլալուն պատճառաւ Նիքօլա Մեծ դուքսն իւր զինուորական հրամանատարաց հետ արագ հաղորդակցութեան միջոց չունենալով, թշնամութեանց դադարման համար բանակակերպունէն ելած հրամաններն ուշ հասած ըլլալու են Ռուս հրամանատարաց։

ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Լարիսայէն եկած հեռագիրք կը ծանուցանեն թէ Թեսալիա (Թըհսալա) մտնող Հելլենական զօրքը դէպի Լարիսա կը յառաջանայ՝ անցած գիւղերուն մէջ հելլենական կառավարութեան պաշտօնեայներ կարգելով։ Քանի մ'ալ մանր կռիւներ եղեր են երկրին մէջ գտնուող Օսմ. զօրաց հետ։ Եաննայի և Թրհալայի կուսակալ Ապտի փաշան զօրութիւն կը խնդրէ Բ. Դռնէն։

Սակայն Վագըթ լրագրին խօսքին նայելով՝ գործը խաղաղութեամբ կարգադրելու համաձայնութիւն կայ ։ Բ. Դուռն հեռագրով ծանուցագիր մը ղրկեր է Յունաստանի պաշտպան և երաշխաւոր տէրութեանց, որպէս զի պահանջեն Հելլենական կառավարութենէն որ իր զօրքն անյապաղ ետ քաշէ Օսմանեան հողէն ։

Միանգամայն Բ. Դուռն հրաման ղրկեց Սիւլէյման փաշային որ 18 վաշտ զօրքով Թեսալիա երթայ ։ Հօպարթ փաշան ալ հրաման առաւ որ նաւատորմին մէկ մասովը Յունաստանի ջուրերը երթայ ։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐ

Երեք օրէ 'ի վեր Եւրոպայէն հեռագիր եկած չէ ։

Այս դադարման պատճառն հեռագրական գծերուն աւրուած ըլլալը կը համարուի . բայց գուցէ ուրիշ արգելք ալ կայ ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մայրաքաղաքիս Եւրոպական դեսպաններն երեքշաբթի օրը շնորհաւորութեան գնացին առաջին նախարար Ահմէտ Վէֆիք փաշային ։

Կըսուի թէ Վսեմ. Սաֆվէթ փաշան հրաժարական տուեր է Պետական խորհրդոյ նախագահութեան պաշտօնէն ։

Երեքշաբթի առաւօտ քանի մը բարձրաստիճան սպաներէ բաղկացեալ յանձնաժողով մը՝ շոգենաւաւ Չաթալճա գնաց Ռուս սպայից հետ համաձայնութեամբ զինադադարի սահմանագծերն որոշելու ։

Վագըթի խօսքին նայելով, զինադադարին կնքուելէն ետև Ռուսաց գրաւած տեղերն՝ ինչպէս նաև Չաթալճա և Չէքմէճէ՝ զինադադարի պայմաններուն մէջ պարունակեալ տեղերուն կարգէն են եղեր ։

Նոյն լրագիրը կը ծանուցանէ նաև հաշտութեան նախապայմաններն և զինադադարը կնքող Օսմ. պատուիրակաց՝ երէկ հրամանագիր գնացեր է որ Կ. Պոլիս վերադառնան ։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Նիստ 21 յունվ. (շաբաթ)

Իզմիրի երեսփոխան Մինա էֆէնտին քանի մը նոր տեղեկութիւններ տուաւ Այտընի, Պուրկազի և շրջակայ գիւղօրէից մէջ գործուած աւազակութեանց վրայ ։

« Շնորհակալ եմ, ըսաւ, կառավարութենէն՝ պէտք եղած միջոցները շուտով ձեռք առնելուն համար ։ Այդ միջոցները խիստ ազդու և գործուած ոճիրներուն համակշիռ պէտք է ըլլան ։

Այտընի գայմագամ Հասան պէյ՝ վարչական ժողովոյ Թուրք անդամոց և Միւֆթիին հետ համաձայնութեամբ քաղաքը բռնկցուցին ։ Իսլամները քրիստոնէից բոլոր կառքերն ու սայլերը գրաւելով իրենց ընտանիքը Պուրկազ տարին ։ Նոյն միջոցին չարագործներն ու սրիկաներն ալ շփոթութենէն օգուտ քաղելով աւարառութիւն ըրին և ամեն ոճիր գործեցին ։ Նոյնն եղաւ Պուրկազի մէջ ալ, ուր 3000 բնակիչք կային ։ Գայմագամը լուր հանեց թէ քաղաքը կրակի պիտի տան ։ Այս լուրն արհաւիրք և շփոթութիւն պատճառեց և չարագործներն ալ քաջալերեց ամեն ոճիր գործելու ։

Պուրկազէն երեք ժամ հեռի Քաւալի գիւղը Չէրքէզաց աւարառութեան մատնուեցաւ ։ Այս չարագործները քառասուն աղջիկ յափշտակեցին և յաղթանակաւ Պուրկազի շուկային մէջ շրջեցուցին՝ առանց Գայմագամին կողմէ, գոնէ արգելու ջանք մ'ըլլալու ։

Սթաթօպուլօ գիւղին մէջ Նուրի պէյին և անոր Արնաւուտներուն բրածները գիտէք ։ Պուրկազի Գայմագամը թէ և յունվար 4 ին Աքխալէի (Աշխօլու) մետրապօլիտէն ու գիւղացիներէն իմացեր էր Նուրի պէյի մարդոց սպառնալիքը, բայց բնաւ հոգ չըրաւ յիշեալ գիւղը պաշտպանելու ։

Աքեալիի գայմագամը խիստ լաւ վարուեցաւ ։ Օգնութիւն ղրկեց Պուրթալի Իպրահիմ աղային և Տրօնիխոտիի հրամանին ներքև, որք Սթաթօպուլօ հասնելով 200 հոգի ազատեցին ։ Կը պատմեն թէ գիւղը հասած ժամանակնին տեսան որ չարագործներն 5 և 7 տարեկան երկու աղջիկ տղայք ողջ ողջ այրելով կը զբօսնուին ։

Չէրքէզներն աւելի սոսկալի անգթութիւններ գործեցին Ակաթօբուլօ և Եուվաշի գիւղերուն մէջ . Տուներն յափշտակեցին, եկեղեցիները այրեցին, տուները կողոպտեցին և մարդիկն սպաննեցին ։

Մարկարիցա, Վայօյա, Ահմէտ պէյ քէօյ, Պանա, Ռոմխօֆ, Այխօ վլասիօ և ուրիշ գիւղեր ալ նմանապէս աւարառութեան մատնեցան ։ Զեմուզեր ծանուցանել թէ անցեալ օր Չէրքէզ մը աղջիկ մը բերաւ Կ. Պոլիս, և գերիներ վաճառուեցան ։ Բայց պարտ կը համարիմ ըսել թէ այդ Չէրքէզներն անհուն չարիք հասուցին տէրութեան . նոյն իսկ այն պահուն՝ ուր տէրութիւնն Եւրոպիոյ համակրութեանն ու բարեկամութեան շատ պէտք ունի ։ Ահա ասոր համար կը փափաքիմ որ յանցաւորաց պատիժը խիստ ըլլայ, և թէ յանցաւորները գտնելու և պատժելու համար յանձնաժողով մը կազմուի ։

Գաղազեան Յակոբ էֆէնտին պաշտպանեց Մինա էֆէնտիի առաջարկութիւնը ։

Սերասթիոյ երեսփոխան Փափազեան Գէորգ էֆէնտին երկար ճառ մը կարդաց գաւառական ժողովոց և դատարանաց մէջ գործուած զեղծմանց վրայ ։

Ժողովը յանձնաժողովոյ յղեց յիշեալ ճառը ։

Երեքշաբթի օրը ժողովը գաղտնի նիստ ըրաւ, ուր ներկայ գտնուեցաւ նաև նախարարաց գլուխ Վսեմ. Ահմէտ Վէֆիք փաշան քանի մը նախարարաց հետ, և խօսք առնելով՝ նոր նախարարութեան բռնելիք ընթացքին ծրագիրը ներկայեց ։ Յետոյ ներկայ վիճակին վրայ խօսելով ըսաւ .

« Կը փափաքէի մանրամասն տեղեկութիւններ ու բացատրութիւններ տալ ձեզ իրաց վիճակին վրայ, տեղեկութիւնք՝ որք սաստիկ պիտի վշտացնեն ձեր սիրտը ։ Ասոր համար կառաջեմ որ յանձնաժողով մը կազմէք՝ և նախարարութիւնն անոր տայ իր տեղեկութիւններն ու բացատրութիւնները, յանձնաժողովն ալ ձեզ հաղորդէ ։ »

Ժողովն երկար և ջերմ ծափահարութեամբ ընդունեց առաջին նախարարին խօսքերը ։

Կը յիշեն ընթերցողք թէ անցեալ հինգշաբթի աւուր Մասիսի մէջ խիստ համառօտ տեղեկութիւն մը հրատարակեր էինք Կարնոյ երեսփոխան Գողանճեան Կիրակոս էֆէնտիին Օսմ. երեսփոխանական ժողովոյ մէջ գաւառական պաշտօնէից զեղծումներուն նկատմամբ կարդացած ճառին վրայ ։ Ահաւասիկ յիշեալ հայրենասիրական ընտիր և ազդու ճառին ամբողջ պատճէնը՝ չորսաթ տաուր Պասիրէթէն թարգմանուած ։

Ներկայ ամսոյ 11 ին չորեքշաբթի օրը Պուրսայի կառավարչին վրայ խօսելու առթիւ տեղեկախնդրութեան (իսթիլամ) ձեռնարկութիւնը յայտնելով, զայն բոլորովին վերցնելու, և պաշտօնատարի մը վրայ գանգատ եղած ժամանակ ուրիշ լաւագոյն եղանակ մը սահմանելու կարեւորութիւնը բերանացի խնդրեցի ։

Շնորհակալ եմ, որ այս խնդիրս մեր Մեծ . Նախագահն և ազնիւ պաշտօնակիցքս ուշադրութեան առին . բայց որովհետև Նախագահ էֆէնտին ազդարարեց որ այսպիսի կարևոր խնդիր գրով պէտք է ներկայանան համբերձ ամենայն պարագայիւք, որպէս զի նկատողութեան առնուին, ուստի ես ալ ըստ այսմ կը վարուիմ ։

Կըսուի թէ պաշտօնատարաց զեղծմանց վրայ շատ կը խօսինք . ըստ իմ կարծեաց՝ շա՛տ քիչ կը խօսուի, որովհետև մեր կրած չարեաց ամենն ալ պաշտօնէից զեղծմանց հետեւանքն են ։

Միայն թէ պարտինք առաւել զեղծմանց պատճառներն երևան հանել և անոնց դարման տանիլ ։ Արդ՝ կը թուեմ մի քանին ։

1. Հաւատարիմ, պատուաւոր, պարտաճանաչութիւնը ճանչող և ժողովրդեան համակրութիւնը գրաւող պաշտօնեայներն՝ առանց պատճառի, առանց դատի, առանց յանցանքի, 'ի հարկէ սախլեալ (հասը-էլ-իմսալ) ըսելով հրաժարեցունելն ։

2. Անպատիւ, աղէտ, կաշառակեր, և պարտականութիւնը չգիտցող պաշտօնէի մը վրայ երբ գանգատ կըլլայ, խոճիլ կանոնով զայն արդարացնել և վերահաստատել ։ Եւ երբ ձայները սաստկանան բարձրանան և զայն հոն թողուլ անհնար ըլլայ, կա՛մ ուրիշ տեղի մը հետ փոխել (պէտալ), և կա՛մ անկից հանելով անմիջապէս ուրիշ լաւագոյն պաշտօնի մը դնելն ։

3. Տէրութեան և ազգին վնասաբեր պաշտօնէից անպատիժ մնալն ։

4. Կաշառատուի և կաշառառուի համար հաստատեալ կանոնին ծուռ ըլլալն, որով պաշտօնատարք կաշառառութենէ չեն վախնար ։

5. Կողմնակալութիւն, պաշտպանութիւն (իլթիմաս) և մարդ չահեցնելու սովորութիւնք ։

Այս հինգ կէտերէն չորսին վրայ դատ դատ մանրամասնութեան չմտնելու, առայժմ խնդրոյ կարգէն չելնելու և իրարու հետ չխառնելու համար, հիմա միայն տեղեկախնդրութեան (իսթիլամ) եղանակին վրայ խօսելով, անոր ջնջումը կը խնդրեմ դարձեալ ։

Մինչև այսօր, մեծ կամ փոքր պաշտօնէի մը վրայ գանգատ ըլլալու պատճառաւ պաշտօնանկ ըլլալն եթէ տեսնող կայ, թո՛ղ յայտնէ ։

Բայց ի՞նչ հարկ ։ Եթէ արձանագրութեանց դիմենք, և տեղեկութիւն խնդրուած պաշտօնէից համար տեղական ժողովներէն եկած պատասխաններն ու տեղեկագրերը կարդանք, պիտի տեսնենք որ գանգատեալ պաշտօնէից վրայ գովեստ զատ ուրիշ բան չկայ ։

Հապա գանգատողներուն և անոնց վերաբերեալ մարդոց վիճակն ո՞ւր կը մնայ ։ Կըսուած խնդիր . ա՛լ այնուհետև այն պաշտօնէին բանը գործը՝ գանգատ ընող մարդիկը ճնշել, հարուածել, և վնասուց ենթարկել է ։ Սակայն մեր պաշտօնէից մէջ, հաւատարիմ, պատուաւոր, կրթեալ, բարեսիրտ և հանճարաւոր մարդիկ չկան ըսելն ալ մեղք է ։

Միայն թէ կաշառակեր, աղէտ և անարժաններ շատ կան . ասոնց համար փաստ կամ ապացոյց փնտռելու հարկ չկայ, յայտնի կեցած են ։

Մեր երկրագործութեան, վաճառականութեան, արհեստից, ուսմանց ու գիտութեանց և հասարակաց օգտակար բոլոր գործոց ա՛յսպէս ետ մնալուն պատճառը՝ մեր պաշտօնատարաց չարաչար ընթացքը չէ՞ ։

Խել մը ակըրպէյլիներու, կեղծ երեւելիներու (խանէտան), անխիղճ վարձակալաց (միւլթէզիմներու), անպատիւ չորպաճիներու, խարդախ և խաւարար մարդոց ասպարէզ տալը և մեր աղքատ ժողովուրդը թշուառացնողը՝ մեր պաշտօնէից այս վիճակը չէ՞ ։

Մեր երկիրներն հիւծեալ աւերակներ դարձնողներն, արքունի գանձուն հասոյթները կորսնցնող մատնող և երկրին բոլոր հարստութիւնն ուրիշ այլս օտար երկիրներ թափողներն ո՞վ են ։

Այս ամենուն հետեւանքն եղող սա՛ ներկայ պատերազմին ժամանակ, մինչդեռ միայն Հայաստանի կողմը պատերազմական կեդրոնները բաժնուած մեծ և փոքր 1100 հատի չափ թնդանօթ, 400,000 ի չափ հրացան, 25000 ատրճանակ, չանմարաններով և մթերանոցներով լի ռազմամթերք, պարէն, հագուստ և այլն մեր վէհ. Սուլթանին շնորհիւ պատրաստ կեցած ժամանակ, 60 ժամ հեռաւորութենէ իրենց գրաստներով ու սայլերով պարէն և այլն փոխադրող, իրենց կռնակով թնդանօթ քաշող, դրամ զգեստ գուլպայ ձի ջորի և այլ նպաստներ անխնայ նուիրող, պատերազմի դնացող զօրական եղբայրներնին մինչև իսկ իրենց ընտանեաց սենեակներուն մէջ հիւրընկալելով ծառայող, և « մեր կեանքն ու ստացուածքը տէրութեան և հայրենեաց համար կը զոհենք » պօռացող ժողովուրդ մ'ունեցած ժամանակ՝ մեր վիճակն ինչո՞ւ այսպէս եղաւ ։

Ահաւասիկ մանածի կծիկին ծայրն երեւցաւ ։

Եթէ ըսեմ թէ ժողովրդեան կողմանէ 2000 դըշի վարձուած և նպաստ տրուած և նոյն իսկ արդէն պատրաստ կեցած սայլերը մէկ կամ երկու արծաթ Մէճիտ կաշառք տալով ձգեցին փախան, կը հաւատա՞ք ։

Ժողովրդեան 1000, 2000, 3000 դշի գնած և նպաստ տուած ձիերն ու ջորիները, մանաւանդ Սերաստիայէն, Գաղատիայէն, Գօնիայէն, Արաբիայէն կամ այլ կողմերէ եկած և մինչև 10,000 դըշի արժէք ունեցող ձիերուն և ջորիներուն մէկ մասին երկիրնք համբառնալուն, մէկ մասին ալ 70 ական դրուշի փատանցի հրապարակը (չիւրիւկ մէյտանի) ծախուելուն կը հաւատա՞ք ։

Ժողովրդեան մինչև հինգ հազար դըշ տալով վարձած զօրականները (պէտէլ) մէկ կամ երկու հարիւրոց թղթադրամ կաշառքով իրենց տեղերը փախցունողներ գտնուելուն կը հաւատա՞ք ։

80 ժամ հեռաւորութենէ պարէն բերող ժողովուրդը՝ միայն յանձնելու համար շաբաթներով սպասեցնելէ և յետոյ ընկալագիր մը տալու համար կրկին սպասեցնելով չարչարելէ ետև՝ 50 կամ 100 դրուշ կաշառք առնլով այնպէս թող տրուելուն կը հաւատա՞ք ։

Ասոնք և ասոնց նման հազարաւոր զեղծմունք տեսնող ժողովրդեան քով համբերութիւն կը մնա՞յ ։

Յուսալով որ այս՝ անօրէնութեանց հեղինակներն անպատճառ պէտք է պատժուին, և հարկաւ ասոնց դարման պիտի ըլլայ, առ այժմ խօսքս կը վերջացնեմ ։

Խօսքիս հիմ եղող տեղեկախնդրութեան կանոնը ջնջելու, և անոր տեղ արդար և բանաւոր կանոն մը հաստատելու և 'ի գործ դնելու համար հարկ եղած տնօրէնութիւնն ընելնիդ կաղաչեմ, և ասոր սկզբնաւորութիւն մը ըլլալու համար՝ կառաջարկեմ յիշեալ Պուրսայի կառավարչին առժամանակեայ կերպիւ պաշտօնէն դադարումը Բ. Դրնէն պահանջել, և եթէ գանգատները քննութեամբ հաստատուին՝ ամենայն խստութեամբ պատժել ։

ԱԶԳ

Յառաջիկայ շաբաթ օրէն սկսեալ՝ լրագրոյս բանասիրական մասին մէջ Խայթուածք կամ Կսմիթք մակագրով զուարճական հատուածներ պիտի հրատարակենք խմբագրութեամբ դադարեալ Թատրոն լրագրոյ տնօրէն Մեծ. Յ. Պարոնեան էֆէնտիի, որոյ քննադատական և երգիծաբանական տաղանդը ծանօթ է ընթերցասէր ազգայնոց ։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԷՍՀԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻԷ

25 յունվ. չորեքշաբթի իրիկուն		9,38
26 յունվ. հինգշաբթի առաւօտ		
բացուեցաւ		10,
ժամ 6 ին		10, 2
Բումպլիի երկաթուղի	Ֆր.	30 50
Թղթադրամ	Մր.	275 20

ԱԶԴԱՑԻՆ,

Գումգափուի Մայր եկեղեցւոյ Թաղէն քանի մը նամակներ եկած են մեզ պատուաւոր անձանց ստորագրութեամբ, որք գանգատելով և 'իրաւամբ կը բողոքեն ազգային վարչութեան Քաղ. Ժողովս ամենայն

Լֆէնտին մէկ ծանր թշնամանաց դէմ՝ զոր Պատրիարքարանի մէջ ըրեր է Մայր Եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդոյ ատենապետ Լֆէնտին. Թշնամանք մը, որ խիստ ստորին դասէ անկիրթ մարդիկ հազիւ կրնան բերաննին առնուլ, մանաւանդ այնպիսի պատուաւոր անձի մը դէմ. որ ամբողջ Թաղի մը համակրութիւնը կը վայելէ և վարչական ժողովոյ վերջին ընտրութեան ժամանակ ալ Թաղ. Ժողովոյ անդամակցութեան քուէ առած էր Ազգ. Երեսփոխանական Ժողովէն, բայց համեստաբար հրաժարած։

Նամակագիրք կը յայտնեն թէ Թաղ. Ժողովոյ ատենապետին այս անվայել գործին համար ժողովրդական հանրագրով մ'ազգային Ժողովոյ պիտի բողոքուի։

ՔՆՆԱԴԱՏԱԿԱՆ

ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԵՒ ԿՐԹԱԿԱՆ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆՆԵՐ

(Տես. թիւ 2081)

Մասիսի եկեղեցականն Արեւելեան Մամլոյ Զ. յօդուածն ալ հերքելէ յետոյ՝ կանցնի ընդօրինակելու միւս Մասիսի Է. Ը. Թ. յօդուածները, միանգամայն իւր համեմատութիւնն ալ յայտնելով համառօտակի. Իսկ մեք զայնս ուշադիր ընթերցողին անաչառ և ողջախոհ ճաշակին թողլով, (պայմանաւ որ զայնս ոչ թէ Արեւելեան Մամլոյ կցկտուր շարադասութեամբն ընթեռնուն, այլ նոցա բնագրերուն հետ բաղդատմամբ, առնլով նաեւ ի նկատի ուսանող մանկութեան մտային վիճակը), կ'ուզենք մեր խօսքերը անոնցմէ գլխաւորագոյնը միայն առնլով, ահաւասիկ.

«Պատարագին այն պաշտօն քներուն (Աւէք կրէքին) ատեն եկեղեցիէն դուրս ելնողն պատարագին ներկայ գտնուած կը լինի՞. Պատասխան ոչ, ներկայ չլինիր». — Տարին գոնէ մէկ անգամ՝ չհաղորդուողն քրիստոնեայ կրնա՞յ կոչուիլ. Ոչ . . . նա ճշմարիտ քրիստոնեայ չէ»։ Կը գրէ Արեւելեան Մամուլ թէ «Տառ առ տառ բան է, երբ մարդ այսպիսի վճիռներ կը տեսնէ դասագրքի մէջ» . . . և յետոյ կը յաւելու այն առարկութիւնը թէ կան այնպիսիներ, որք թէեւ մարմնով ներկայ են մինչեւ ցվերջ պատարագին, բայց մտքով ուրիշ տեղ կը շրջին. (իբր թէ Գեր. Հեղինակը մտադրութեամբ, հաւատով և յուսով աղօթելու մասին խօսած չլինէր յերես 39), և թէ կան այնպիսիներ, որք պանդխտութեամբ չունին միջոցներ պատարագին ներկայ ըլլալու կամ հաղորդուելու, բայց հոգւով ներկայ են, և թէ առաքինաբար ապրելով՝ քրիստոնեայ են և շնորհաց հաղորդակից»։

Ծիծաղելի փաստաբանական քաշկռտուք. Գեր. Հեղինակին խօսքն այնպիսեաց համար է, զորս [illegible] կանոնանէ պատասխանւոյն մէջ (երես 82), և զոր Արեւելեան Մամուլ կիսկատար օրինակելովն իւր թերթին մէջ՝ կը ննդէ, որք ամեն կարելի միջոց ունին ցվերջ պատարագին ներկայ գտնուելու, և տարին գոնէ միանգամ՝ հաղորդուելու, բայց անտարբերութեամբ և չնչին պատճառներով չեն ուզեր Քրիստոսի եկեղեցւոյն մէջ իրենց որդիութեան պարտուց համեմատ վարուելու, թերեւս Արեւելեան Մամլոյ և Մասիսի եկեղեցականին այդ տեսակ դիտողութիւններն են եղած այդպիսիներու քաջալեր. Գեր. Հեղինակին խօսքերն հաստատուն և առաքինափայլ պանդուխտ մարդկան համար չէ, այլ ծոյլ ու թերահաւատ անձանց համար է, ինչպէս կը տեսնուի (յերես 82) նոյն հարցին պատասխանէն։

Եկեղեցւոյ մէջ պատարագիչ քահանայն կաղօթէ «Նոյն տօնականէն» վերջը. «Օրհնեա, Տէր, և զքո առաջի կացեալ ժողովուրդս և զպատարագիս մատուցողս»։ Բնաւ է թէ ժողովրդեան ներկայութիւնը նշանակութիւն ունի Աստուծոյ առջեւ, հետեւաբար պատարագին կէսէն յետոյ մեկնող առանց բանաւոր պատճառի, կամ բնաւ ներկայ չգտնուող ծոյլն ու թերահաւատն անշուշտ կը մեղանչէ չարաչար։ Բայց Մասիսի եկեղեցականը տարբեր հաւատք ունի եղեր. թող Արեւելեան Մամլոյ ձայնակցելով՝ ասպէս քարոզէ. «Աղօթեցէք, ապաշխարեցէք և հաղորդուեցէք, երբ ուզէք, երբ կամք ունենաք։ Ապաշխարէք և չապաշխարէք ալ, պատարագին ներկայ գտնուիք և չգտնուիք ալ հոգ չէ, շնորհաց որդի քրիստոնեայ էք, ատոնք բաները ձեւապաշտութիւններ են»։ Եթէ Մասիսի այդ եկեղեցականը այս մասին Գեր. Հեղինակին խօսքերը յիսուսեան հետեւաբար պապական վարդապետութիւն կը քարոզէ, մեք ալ ի՞նչու իւր կարծիք իրաւացի դասած Արեւելեան Մամլոյ դիտողութիւնները բողոքական աղանդին վարդապետութիւններէն կարծելու, հետեւաբար և դատապարտելի առաջի Հայաստանեայց եկեղեցւոյ։

Գեր. Հեղինակը կը մեղադրուի թէ այս տեսակ պատուէրներ գրած է դասագրքի մէջ, մինչդեռ ազգին մէջ Քրիստոնէականներու հաշակաւոր հեղինակներ գրած են և հրատարակած և չեն մեղադրուած ո՛չ կաթողիկոսէ, ոչ եպիսկոպոսէ կամ քահանայէ և ոչ բարեպաշտ ժողովրդէն։

Մինչեւ ցայս վայր ինչ որ խօսեցանք, Արեւելեան Մամլոյ և Մասիսի Արժ. եկեղեցականին մէջ բերած գլխաւոր առարկութեանց պատասխաններն էին. բայց Մասիսի յօդուածագիրը կըսէ թէ իւր կողմանէ ալ նկատուած մասեր կան եղեր, իբր անյարմար, հակասական և անկարգ, և բանը երկարել չուզելով՝ չէ ուզեր յառաջ բերել։ Այդպէս խօսելն ու փախչելն երբէք ճշմարիտ մարդու վայելուչ չէ։ Կը սիրենք իր նկատածներն ալ լսել, որ տեսնենք թէ այնոքիկ ինչ աստիճանի արժէք ունին, խնդրելով միանգամայն որ իւր անունը յայտնել հաճի և 'ի խաւարի չթողու զանձն իւր ըստ բանի Աւետարանի, թէ «ամենայն որ առնէ զչարի, ատեայ զլոյս, զի յայտնի լիցին գործք նորա, թէ Աստուծով գործեցան։»

Քննադատութիւնն է գովելի և օգտակար յոյժ, եթէ անաչառութիւնն ու անկողմնակալ ոգին առաջնորդ ըլլայ և ճշմարտութիւնը մանաւանդ որոյ անհամակիր զգացմանց չզոհուի. այն տեսակ երեւոյթն ոչ թէ Արեւելեան Մամլոյ մէջ կը տեսնուի, այլ և Մասիսի եկեղեցական Ս. Հօր քննադատութեան մէջ իսկ, երբ այն խոցոտիչ խօսքերը կուզէ իւր այն յառաջաբանին մէջ, յորում Արեւելեան Մամլոյ յորդոր կը կարդայ քննադատութեան մէջ չխոցել զոք, ահաւասիկ. «Եթէ Գեր. Նար—Պէյի դասագրքերուն աւթիւ մեղադրանաց արժանի մէկը փնտռել պէտք է, ոչ միայն Զամուրճեան, այլ ամբողջ յանձնախումբն է, որ կը բաղկանայ եպիսկոպոսներէ, վարդապետներէ և քահանաներէ»։ Արդ նկատելով՝ որ կրօնական իշխանութեան քննութեան ենթարկեալ և է դասագիրք ու թէ լեզուին, ոճին, ձեւերուն, բառի և այլն կողմանէ քննուելով կը վկայուի, այլ նոյն դասատետրին եկեղեցւոյ վարդապետութեան համաձայն ըլլալու մասը միայն քննադատութեան կենթարկուի և կը վաւերացուի, ուստի Մասիսի եկեղեցական քննադատին միաբանչելու ծանր անիրաւութիւն անտեղի է, քանի որ Գեր. Հեղինակին դասագրոց պարունակութեան մէջ եկեղեցւոյ վարդապետութեան հակառակ բան մը հաստատուած չէ բնաւ։

Իսկ գալով այն անիրաւութեան, որ կընէ Մասիսի եկեղեցականը թէ Ամեն. Սրբազան Պատրիարքն առանց դուցէ երբէք վերծանելու վաւերացուցած է, համարձակ կը պատասխանեմք թէ Նորին Սրբազնութիւնն ուշով ընթերցած և դիտողութիւններն իսկ գրաւոր տուած է, զորս առաջօք իսկ տեսած եմք։ Ահա Ս. Պատրիարքին վկայութիւնը. «Երկուքին ալ արժանի ծնունդք են երկասիրող քաջուսումն Հեղինակին, և պատգամութիւն նոցա օգտակար յոյժ 'ի փառս Հայաստանեայց եկեղեցւոյ և յուսումն ուխտի մանկանց վարժարանաց ազգիս»։ և անշուշտ Սրբազան Պատրիարքը յոկ 'ի շնորհակալ Գեր. Խորէն Սրբազանի կամ 'ի պատիւ ինչ յանձնախմբի անդամոց տուած չէ այսպիսի վաւերական խօսքերով փառաւոր վկայական։

Զարմանք, միթէ միայն այս դասագրքե՞րն այսքան խիստ քննադատութեան արժանի են եղեր, չկա՞ն միթէ ուրիշ քրիստոնէականներ, և եկեղեցական կամ Ս. Գրոց և կամ Աստուածաբանութեան դասագրքեր, որք թէ և Արեւելեան Մամլէն և իրեն քանի մը համախոհ լրագրերէն յաճախ գովաբանուած են, բայց լի են պատմական վրիպակօք և գրական ննդութեամբք և եկեղեցւոյ հակառակ վարդապետութեամբք։ Միթէ նոցա դասաւորութեան եղանակն անգամ ո՞չ ապաքէն թերի է և կարի իսկ խառն ի խուռն և ոչ բնաւ կարգաւոր։

Եւ այս քննադատութիւնը հաւանեցայ հրատարակելու, Տէր խմբագիր, ոչ թէ յանուն Գեր. Հեղինակի անձին, այլ երկերուն, որք եկեղեցւոյ և ազգի օգտին համար միայն ծառայելու սահմանուած են, և այս ծառայութիւնն արդէն կը վայելէ ազգային մանկունք այդ դասագրքերէն ուսանելով՝ ինչպէս կը հաւատեն զայս ինձ հետ հմուտ և արժանաւոր ուսուցիչք։

Կը խնդրեմ որ զայս հրատարակել հաճիք յօգուտ եկեղեցւոյ և ազգի ձեր պատուական թերթին մէջ։

78 յունվ. 15 Վահան Վարդապետ

ԱԶԴ

Դպրոցասիրաց և Արեւելեան ընկերութիւնները 1878 յունվար 1 թուականաւ միացած ըլլալով, Խառն ընդհանուր ժողովը իւր ամսոյս 8ի և 15ի երկու նիստերուն մէջ քննելով վաւերացուց նոյն ընկերութեան կանոնագրութիւնը, որ յանձնաժողովոյ մը կողմանէ պատրաստուած էր, և դիւանի ու տնօրէն ժողովոյ ընտրութիւնը կատարեց։

Արդէն ազգին ծանօթ եղող այս երկու ընկերութիւնները՝ որոնց առաջինը 1870 մայիս 1 իսկ երկրորդը 1876 մայիս 1 թուականաւ հաստատուած են, այժմ միանալով կը յուսան իրենց հայրենասիրական նպատակին աւելի մեծ օժանդակութիւն մը բերել և ազգին մէջ եւս աւելի ընդհանուր համարում ստանալ և աջակցութիւն գտնել։

Նոր ընկերութեան անունն է՝ Դպրոցասիրաց Արեւելեան Ընկերութիւն և իւր նպատակն է Հայաստանի մէջ ազգային կրթութեան նպաստել։

Ընկերութեան միջոցներուն առաւելին անձուկ վիճակը և մանաւանդ ներկայ պարագաները անկարելի ընելով այս նպատակին ուղղակի գործադրութեան այժմէն ձեռնարկել, ընկերութիւնը Բերայի Նարէկեան վարժարանին մէջ իւր անդամոց ամսից միջոցաւ կիրակնօրեայ դասախօսութիւններ հաստատած է՝ գաւառացի ազգայնոց նախնական դաստիարակութիւն հայթայթելու համար։ Իսկ նոյն իսկ Հայաստանի մէջ իւր նպատակին գործադրութեան պիտի սկսի, երբ արդի վիճակը պարզուի, վստահ ըլլալով թէ ազգային վերաշինութեան փափաքը տածող հայրենասէրք իրենց օժնութիւնը պիտի չի զլանան իրեն։

Երկու ընկերութեանց իրենց միացած թուականին ունեցած դրամագլխոյ գումարն է Լ. Օ. 124, 15 1/4 որ կը բաղկանայ.

ԴՊՐՈՑԱՍԻՐԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Եւրոպական արժեթուղթք	Լիրա օսմ.
օրուան գնով	19,98 —
Օսմանեան » »	10,15 1/4
Գրաւով ապահովեալ պահանջ	1,60 —
Այլ և այլ գրեանք	26,59 1/2
Պատրաստ դրամով	36,99 —
Գումար	Լ. Օ. 95,31 3/4

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Գրաւով ապահովեալ պահանջ	10, —
Պատրաստ դրամ	18, 83 1/2
	28, 83 1/2
Ընդհ. գումար	Լ. Օ. 124, 15 1/4

Ընկերութիւնը իւր հասոյթից մէկ մասը միայն իւր նպատակին գործածելով մնացածը իւր դրամագլխին պիտի աւելցնէ՝ ապագային մէջ իւր տեւողութիւնը և յառաջադիմութիւնը ապահովելու համար։

ԻԼԱՆ

Զարչու միւճ վհէրամ վէ թէֆէրրուաթը բուսումու, զինճիֆ բուսումու, ումում սալար բուսումու, Նիհաա սամզա բուսումու, ֆէնէր սալմահալը ինճարը, ումում հալթալ չէքիլէրի բուսումու, Եէնի գարու խարինճի թուզլա աէրկիսի մահալը, իսկիւտար մէյտանը բուսումու, Էմին էօնիւ մէյտանը բուսումու, բազար եէրլէրի բուսումու.

Պալատէ մուհարրէր իւլ եսամի վարիտաթը բուսումիէ վէ սայիրէնին 93 սէնէսի չուպաթըն նիհայէթինէ ինհալէլէրի միւնաքասա օլունաճաղընտան, վէ պունլարըն իշպու 94 սէնէսի մարթ իպթիտասընտան իթիպարէն պիր սէնէլիք օլմաք վէ թալէպ օլունան թէէմինաթ իրայէ քըլընմաք իւզրէ չէրայիթի լաղըմէ իլէ զուհուր իտէճէք թալիպլէրինէ ինհալէսի մուքարրէր օլտուղընտան, աէրիւհտէ վէ իլթիզամա րաղպ օլանլարըն իշպու չուպաթըն բուլմինին իպթիտասընտան իկիրմինճի կիւնիւնէ աէկին Շէհր Էմանէթի աէճլիսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

Քեանունի սանի 23

Սամաթիատէ թիմուր եօլ մէվգըսի ճատտէսինտէ Արթին դալֆանըն տրասընտան դուտուր քալան վէ Էմանէթ մալի պուլունան թէրգիէն էլլի տօքուզ զիրա արսա պիր միւզայիտէ պէհէր զիրաի էլլի պիր զուրուշտա թալիպի էօհտէսինտէ թէքարրիւր էյլէտիկինտէն, պունտան զիյատէյէ դամի իլէ թալիպ օլանլէրին թարիխի իլանտէն իթիպարէն օն պէշ կիւն միւտտէթ զարֆընտա Էմանէթ Հէնտէսէխանէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի լուզումու իլան օլունըր։

Քեանունի սանի 23

ԱՐԻՆԱԼԻ ՄԱՐԲԻԶՈՒՀԻՆ

ՀԵՂԻՆԱԿ

Տօն Կոմոսադէ

Թարգմանեց Խ. Ե. Պարոնեանց

Սոյն գեղեցիկ վիպասանութեան, որ միայն երկու հատորէ կը բաղկանայ, երկրորդ հատորն ալ իմմիրէն հասած ըլլալով, կը ծախուի Եէնի ճամի Զիլինկիրլէր ճառաէսի, թիւ 2 Ս. Գ. և Եազմաճեան գրատունը և այլ գրավաճառաց քով։ Գին 2 ֆրանք։

ՄԱՐԻՕՆ ՏԸԼՕՐՄԻ ԽՈՍՏՈՎԱՆԱՆՔԸ

ԿԱՄ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՏԱՐՓԱՆՔ

Հեղինակ Լօիլն տը Միրգուր

Թարգմանեց Գր. Զիլինկիրեան

Սոյն Նշանաւոր վէպին Հայերէն թարգմանութեան Գ. հատորն ալ Պօլիս հասած ըլլալով կը ծախուի Եէնի ճամի Զիլինկիրլէր ճառաէսի թիւ 2 Ս. Գ. և Եազմաճեան գրատունը. և ուրիշ գրավաճառաց քով։ Գին 2 ֆր.

Ամբողջ գործը չորս կամ հինգ հատորէ պիտի բաղկանայ։

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԿՂԶԻ

ԸՆԿԵՑԻԿ ՄԱՐԴԸ

Ժիւլ Վէրն անուանի հեղինակին սոյն հետաքրքրաշարժ և հրահանգիչ գործին երկրորդ հատորն ալ Իզմիրէն հասած ըլլալով, կը ծախուի Եէնի ճամի Զիլինկիրլէր ճառաէսի թիւ 2։ Ս. Գ. և Եազմաճեան գրատունը և ուրիշ գրավաճառաց քով։ Գին 2 ֆր.

Ռ. Ց. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՐԻՒՔ

Քերականութիւն, Մատենագիտութիւն, Տրամաբանութիւն, Ապացուցութիւն։

Հեղինակն իւր ինչ ինչ ուսանելոյ և արձակ գրուածներն և Լամարթինի Գաղղիացի բանաստեղծին Աւետարան նոյնին գրաբար տաղաչափեալ թարգմանութիւնն ամփոփած է սոյն գրքուկին մէջ։

Կը ծախուի Եէնի-ճամի Զիլինկիրլէր ճառաէսի թիւ 2, Ս. Գ. և Եազմաճեան գրատունը, և ուրիշ գրավաճառաց քով։

Գին 1 քառորդ մեճիտ

ԺՕԶԷՖ ԲԱԼՍԱՄՕ

Հեղինակ

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՏԻՒՄԱ

Թարգմանեց Փ. Եազմաճեան

Աշխարհածանօթ հեղինակին Նշանաւոր պատմական վէպերէն մին եղող սոյն գործին թարգմանութեան եօթներորդ հատորը Պօլիս հասած ըլլալով, արգոյ բաժանորդներէն կը խնդրուի որ իրենց անդորրագիրը ներկայացնեն Ս. Գ. և Եազմաճեան գրատունը Եէնի-ճամի Զիլինկիրլէր ճառաէսի թիւ 2, և նոյն հատորն առնեն։ Այս առթիւ կը ծանուցուի թէ սոյն հրատարակութեան բաժանորդագրութիւնը գոցուած է։

Կը ծախուի վերոյիշեալ գրատունը և ուրիշ գրավաճառաց քով, Գին մէկ հատորին 2 ֆրանք 25 սանթիմ։

Ամբողջ գործը ութ հատորէ պիտի բաղկանայ։

ԶԱՒԱՆ ԵՒ ՓԱՌՆԱԿ Ա.

Գրեց Տիրացուին Գաբրիէլ Պատկանեան

Ընթերցասէր ազգայինք, որ անշուշտ ազգային տաղանդաւոր հեղինակին Անուշավանը և այլ գործերը կը յիշեն, մեծ հաճութեամբ պիտի կարդան այս նոր գործը՝ որ դարձեալ մեր ազգային պատմութենէն առնուած է։

Կը ծախուի Ս. Գ. և Եազմաճեան գրատունը Եէնի ճամի Զիլինկիրլէր ճառաէսի թիւ 2, և ուրիշ գրավաճառաց քով։ Գին 1 ֆր. 50 սանթիմ։

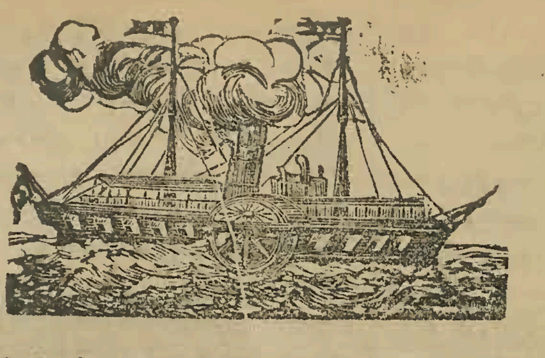

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1878 ՅՈՒՆՎԱՐ 3 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ ՅՈՒՆՎԱՐ 31

ՊՈՍՖՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Եւրոպական եզերք

Ժամ	Եւրոպական եզերք	Թիւ
2 45	Եէնիմահալլէն Մէգարը Պէյլիքոզէն, Թարապիա, Եէնիքէօյ, Ստենիա, Էմիրկ. Գայաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք։ (Յունվ. 19էն ժամ 2ին)	32
3	Ռ. Ք. Ա. Գավաքէն Եէնիմ. Մէգար. Պէյլիք. Թար. Եէնիք. Ստէն. Էմիրկ. Գայաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արն.	33
4 30	Մէգար. Պէյլիքոզ. Թարապիա, Եէնիք. Ստենիա, Էմիրկ. Գայաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք. Արնաւ. Օրթաք. Պէշիկ։	19
6 30	Եէնիմահալլէն Պէյլիքոզ. Թարապիա, Եէնիքէօյ, Պէյքօզ, Բաշար. Գանլըճա, Գայաճ. Ռ. Ք. Ա. Հիսար, Գանտիլլի, Արնաւ. Չէնկ. Պէյլէր. Օրթաքէօյ, Գուզկ. Պէշիկթաշ, Իսկիւտար։	4
8	Ռ. Ք. Ա. Գավաքէն Եէնիմահ. Մէգար. Պէյլիք. Թարապիա, Պէյքօզ, Եէնիք. Էմիրկէն, Գայաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ։	2
10	Մէգարաբուռնէն Պէյլիքոզ. Թարապիա, Եէնիքէօյ, Էմիրկէն, Ռ. Հիսար, Արնաւ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ։	23

Արնաւուտ քէօյէն

Ժամ	Արնաւուտ քէօյէն	Թիւ
2	Արնաւուտքէօյէն, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ։	19
2 35	Արնաւուտքէօյէն, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ.	2
3 15	Պէպէքէն, Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթ. Գապաթ։	23
4	Արնվ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ.	2
4 45	Արնաւուտքէն, Գուրուչ. Պէյլէրպ. Օրթաք. Պէշիկթաշ, Գապաթաշ։	32
7 30	Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ. Գապաթաշ,	21
10 50	Գուրուչէշմէէն ուղղակի Քեամուրջ։	19

Ասիական եզերք

Ժամ	Ասիական եզերք	Թիւ
2 30	Պէյքօզ, Բաշար. Գանլըճա, Ա. Հիսար. Գանտիլլի, Վանիքէօյ, Չէնկէլքէօյ, Պէյլէրպէյ, Գուզկ. Գապ։ (Յունվ. 19էն ժամ 2 1/4ին)	21
2 30	Վանիքէօյէն Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ։ (Յունվ. 19էն ժամ 2 1/4ին)	4
3 45	Պէյլիքոզ. Թարապիա. Պէյքօզ, Բաշար. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիքէօյ, Չէնկէլքէօյ, Պէյլէրպէյ. Գուզկունճուք։	34
10 15	Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէրպէյ, Գուզկ.	21

ՔԵԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Եւրոպական եզերք

Ժամ	Եւրոպական եզերք	Թիւ
3	Պէշիկ. Օրթաք. Արնվ. Ռ. Հիսար, Էմիրկէն, Եէնիքէօյ, Թարապիա, Պէյլիքոզ. Մէգարը.	19
3 30	Գապ. Իսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթ. Պէյլ. Չէնկ. Արնվ. Գանտ. Ա. Ք. Ռ. Հիսար, Գայաճ. Գանլ. Բաշար. Պէյքօզ, Եէնիք. Թարապ. Պէյլիք. Եէնիմահ։	3
5 30	Պէշիկ. Օրթաք. Արնվ. Պէպ. Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Պէյքօզ, Թարապ. Պէյլիքոզէն, Մէգարը. Եէնիմահ. Ռ. Ք. Ա. Գավաք։	2
6 30	Իսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնաւուտքէօյ։	21
8 15	Պէշիկ. Օրթաք. Արնվ. Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէյլիքոզ. Մէգարաբուռնու։	23
10 15	Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Ստէն. Եէնիք. Թարապ. Պէյլիքոզ. Մէգարպուր. Ռ. Ք. Ա. Գավաք։	32
11 10	Պէպէք, Ռ. Հիսար, Գայաճ. Էմիրկ. Ստէն. Եէնիքէօյ, Թարապիա, Պէյլիքոզ. Մէգար. Եէնիմահալլէ։	33

Արնաւուտ քէօյ

Ժամ	Արնաւուտ քէօյ	Թիւ
3 30	Ուղղակի Արնաւուտքէօյ։	2
4	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուր. Արնաւ.	23
9 30	Գապաթաշ, Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ. Վանիքէօյ։	21
10 15	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ.	19
11 5	Գապաթ. Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ.	2
11 35	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ.	19
12	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւուտ.	4

Ասիական եզերք

Ժամ	Ասիական եզերք	Թիւ
10 30	Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշ. Պէյքօզ, Թարապ. Պէյլիքոզէն. (Ուրբաթ օրերը ժամը 10 1/4ին։)	34
11 15	Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշար. Պէյքօզ,	21
11 40	Գապաթ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Պէպէք։	23

ԻՍԿԻՒՏԱՐ ԲԱՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Իսկիւտարէն Կամուրջ. Ժամ	Կամուրջ. Ժամ	Կամուրջէն Իսկիւտար. Ժամ	Իսկիւտար. Ժամ
2	8 15	2 15	8 30
2 30	8 40 Պէշիկթաշ	2 40	9
3	9 15	3 15	9 30
3 30	9 45	3 45	10
4	10	4 10	10 15
4 30	10 30	4 45	10 40
5	10 45	5 15	11
5 30	11 5	5 40 Պէշթ.	11 20
6	11 25	6 15	11 35
6 30	11 40	7	11 50
7	12	8	12 5

ՈՒՐԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ

Իսկիւտարէն Կամուրջ. Ժամ	Կամուրջ. Ժամ	Կամուրջէն Իսկիւտար. Ժամ	Իսկիւտար. Ժամ
2 15	8	2 15	8
3	8 40 Պէշիկթաշ	3	8 45
3 45	9 20	3 45	9 20
4 15	10	4 15	10
5	10 30	5	10 35
5 45	11	5 40 Պէշթ.	11 5
6 15	11 30	6 40	11 35
7	12	7	12 5

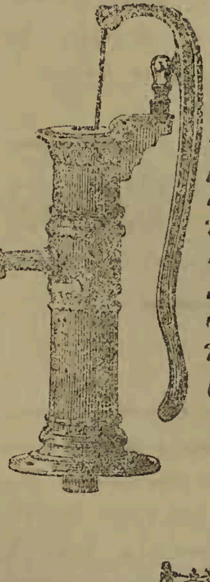

ՋՐՀԱՆ

Ամերիկայի ջրհաններ մեծ և փոքր, երկաթէ հաստատուն խողովակներով թէ ջրհորներու և թէ խորունկ հորերու համար աժան գներով կը ծախուի, Կ. Պօլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

ԿԱՐԻ ԳՈՐԾԻՔ

Փոքր «Վանձէր» կոչուած ձեռքով դարձող ու անքակ կար կարող գործիքը ամեն տեսակ կար մեծ դիւրութեամբ կը կարէ ու գինն ալ աժան է, երաշխաւորութեամբ կը ծախուի, աւրուածները կը շտկուի ու կարել չգիտցողին դաս կը տրուի. կը ծախուի Կ. Պօլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

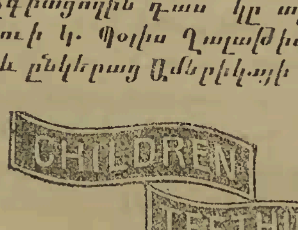

ՍՈՒԹԻՆԿ ՇԻՐՕՓ

Ցայտնի է որ երախայք ծնանելէն մինչ երեք տարեկան հասակը գրեթէ չորունակ փոքի ցաւ. փորհարութիւն, սաստիկ անհանգստութիւն, անքուն մնալ, ջղային գրգռութիւն եայլն կունենան, մանաւանդ ակռա հանելու միջոցին, և այս նեղութիւններն ալ աւելի կը սաստկանան անառան տաք եղանակին։ Սութինկ Շիրօբը վերոյիշեալ դժուարութեանց ամենուն ալ առաջքը կառնէ ու կը բժշկէ, որով երախան կը հանգչի ու կը զօրանայ յուրախութիւն մեծ իւր ծնողաց։ Գործածողները շատ գոհ են։ Ուզողը կրնայ փորձել. գինն աժան է. Նորածին երախայից կաթիլով կը տրուի, վեց ամիսէն վեր եղողին օրը երեք անգամ դգալ. կը ծախուի Կ. Պօլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

Այս լրագիրս շաբաթը երեք անգամ կը հրատարակուի, երկուշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը։ Բաժանորդագրութեան տեղերն են Ղալաթիա Սանտըքճըլար ճառաէսի թիւ 198, Նօրօ խան Մասիսի խմբագրատունը։

Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հաղաբարձուաց անձնականները։

ԻԶՄԻՐ. Սուքիաս աղա Տէօվլեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խաչիկ էֆ. Լակիճեան.
ՊՐՈՒՍԱ. Սահակ աղա Թանկէրեան.
ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Յովակիմ աղա Ուզունեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Խաչատուր քալփաքճեան.
ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զաքարեան.
ՎԱՆ. Կարապետ աղա Նաթանեան.
ՄՈՒՇ. Միհրան աղա փօթիկեան.
ՍԱՍ. Մ. աղա Խաչիկեան
ՏԻԳՐԱՆ. Տէրհառ աղա Ս. Տէրհառեան
ԵՐԶՆԿԱՅ. Թադէոս աղա Բողբանեան
ՍԻՎՐԻՀԻՍԱՐ. Արժ. Տ. Բարսեղ.

Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրողներ ու ղրկներն ալ տեղերէն մէկուն հետ կրնան թղթակցիլ։

ԽՄԲԱԳԻՐ — ՏՆՕՐԷՆ

Կ. Ս. ԽԻԹԻԹՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
ՂԱԼԱԹԻԱ ՆՕՐՕ ԽԱՆ